

Назар САВИЦЬКИЙ
(Дрогобич, Україна)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У цивілізаційних викликах сучасного культурно-історичного розвитку України, в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції, російсько-української війни (з 2014 року) актуальною є проблема початкової загальновійськової підготовки як чинника національної безпеки, теоретичного та практичного джерела історичного українського досвіду і провідних країн світу.

Початкова загальновійськова підготовка у закладі освіти має на меті, як визначено у Постанові КМУ «Порядок проведення початкової загальновійськової підготовки», «формування у здобувачів освіти первинних загальновійськових знань і спеціальних компетентностей стосовно оборонної свідомості, ознайомлення громадян з місцем і роллю громадянина у зв'язку з усвідомленням свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України» [2]. Упровадження початкової загальновійськової підготовки здійснюється через предмет «Захист України», який є обов'язковим у старшій школі, включає навчання з тактичної медицини, основ поведінки зі зброєю, цивільного захисту та військової стратегії. Мета навчальної дисципліни конкретизує початкову загальновійськову підготовку і полягає у формуванні у здобувачів освіти життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту України та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також оборонної свідомості, готовності до національного спротиву, розумінні суспільної значущості військової служби, мотивації до набуття необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони [1]. Програма предмету «Захист України» є оновленою – видалено застарілі теми, такі як стройова підготовка, водночас, додано тему про сучасні військові технології, інформаційну безпеку та кіберзахист. Зміна змісту та методології підвищує ефективність військової підготовки молоді та адаптує навчальний процес до сучасних цивілізаційних викликів. Модульна система викладання структурує навчання на окремі

10 модулів, кожен з яких охоплює важливі аспекти технології військової підготовки (зокрема БПЛА), включаючи тактичну медицину, поводження зі зброєю та цивільний захист, радіозв'язок та особливості інформаційної війни, усуваючи обмеження для дівчат у військовій освіті. Здійснені нововведення об'єднують допризовну та загальновійськову підготовку, долають методологічні та змістові суперечності між ними.

Методологічні засади впровадження початкової загальновійськової підготовки передбачають використання особистісно орієнтованого підходу, а також системного, компетентнісного підходів, принципів дитиноцентризму, соціального партнерства, взаємодії, взаємоповаги, діалогу, розподілення лідерських повноважень тощо.

Використовуючи настанови системного підходу в процесі початкової загальновійськової підготовки, виявляємо спільні системні властивості, принципи побудови та структуру, взаємозв'язок часткового і цілого у характеристиках та інтеграції окремих елементів національно-патріотичного виховання, компонентом якого є початкова загальновійськова підготовка.

Оновлена методологія предмету «Захист України» уводить в освітню практику низку інноваційних форм і методів, зокрема:

- залучення ветеранів війни та громадських організацій, що сприяє передачі реального бойового досвіду;

- проведення практичних тренінгів в урочний, позаурочний час та у спеціально обладнаних центрах, де відпрацьовують навички домедичної допомоги, радіозв'язку та використання безпілотників;

- організацію роботи літніх таборів, де підлітки вчаться виживанню у польових умовах, орієнтуванню на місцевості та основам військової дисципліни;

- гендерну рівність у навчанні, коли усі учні, незалежно від статі, проходять однакову програму, що включає тактичну підготовку та самооборону.

У методологічному, дидактичному забезпеченні початкової загальновійськової підготовки підлітків в умовах закладу освіти необхідно врахувати психологічні аспекти формування емоційної стійкості, дисципліни, самостійності, відповідальності за власні дії та їх наслідки, саногенного мислення, мотивації, адаптації до

навчального процесу та перспективи виконання військового обов'язку, розвиток здатностей командної роботи.

Ефективним в освітньому процесі початкової загальновійськової підготовки є використання методики симуляційних сценаріїв – моделювання кризових ситуацій (наприклад, евакуації або надання першої допомоги), що допомагає підліткам психологічно адаптуватися до стресових умов, приймати оптимальні рішення, формувати лідерські якості і, водночас, працювати в команді.

Очікуваним результатом початкової загальновійськової підготовки, методологічною основою якої є настанови особистісно орієнтованого, компетентнісного та системного підходів, є вдосконалення початкової військової підготовки в інтегративному зв'язку інших компонентів національно-патріотичного виховання української молоді як основи підготовки до захисту України, національного спротиву, розбудови демократичної, незалежної держави у європейській та євроатлантичній співдружності. Досягнення очікуваних результатів забезпечує, зокрема, володіння соціальними та громадянськими, здоров'язберігаючими компетентностями як життєво важливими здатностями особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна програма «Захист України. Рівень Стандарту» для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.09.2023 № 1121-23) «Погоджено в Міністерстві оборони України» (Лист від 28.08.2023 № 220/10183) 2023 рік. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2023/13.09.2023/Navchalna.programa-2023.zakhyst.Ukrayiny-10-11-standart.pdf>
2. Порядок проведення початкової загальновійськової підготовки (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2024 року № 1393). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2024-%D0%BF#Text>